

Ростока Марина Львівна,
кандидат педагогічних наук,
старший дослідник, завідувач відділу,
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського,
ORCID ID: 0000-0002-1891-5482

ФОРМУВАННЯ ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОСЛІДНИКА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ КАДРІВ

Трансдисциплінарність є ефективною дослідницькою методологією. Зі свого боку, трансдисциплінарний підхід у системі підготовки наукових кадрів ґрунтується на ідеях становлення трансдисциплінарної особистості дослідника (науковця, ученого). Тим самим формування трансдисциплінарної компетентності дослідника стає актуальним питанням сьогоденного науково-освітнього простору, який на «зламі епох» перебуває в циклі постмодерного стану. У загальному вигляді такий процес спрямовано на побудову й використання у системі підготовки наукових кадрів оптимально корисної моделі сформованості трансдисциплінарної компетентності дослідника, де має бути враховано важливі якості, що характеризують особистість саме як дослідника:

- здатність самостійно пізнавати дійсність;
- здатність взаємодіяти з іншими дослідниками для досягнення синергії наукового результату (здатність наведення певних соціальних і професійних комунікацій);
- здатність не обмежуватися прагматичним підходом у дослідженні явищ, подій, ситуацій тощо;
- здатність генерувати нове знання й володіти трансдисциплінарним знанням (на підставі взаємовідносин між суб'єктами дослідницького середовища, у т. ч. й між тими, які це знання зробили).

Кожному виконавцю наукових досліджень слід розуміти те, що об'єкт дослідження є складним феноменом, який завжди має трансдисциплінарні ознаки, тобто спонукає дослідника до оперування трансфером знань з різних наук задля отримання якісних результатів наукового пошуку. З позиції трансдисциплінарності дослідник має дозволити собі використовувати певні внутрішні та зовнішні взаємозв'язки поза науковим знанням, щоб дістати більше об'єктивних й корисних висновків, але обов'язково перевіряти результат на засадах різних методологій, зокрема – системного й діагностичного підходів.

Вагомим аргументом у формуванні трансдисциплінарної компетентності дослідника є сам процес організації й протікання трансдисциплінарного дослідження. Звичайно, що результати трансдисциплінарних досліджень є прикладними. Трансдисциплінарність як методологія є орієнтиром у виробленні

певних наддисциплінарних смислів, що є ознакою сформованості трансдисциплінарної компетентності дослідника. Така методологія набуває певної ефективності в умовах цифрової трансформації суспільства, науки, освіти тощо.

Наприклад, відділ цифрових технологій комп'ютерного забезпечення Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського проводить наукове дослідження «Проектування баз знань цифрових освітніх ресурсів» (2023–2025 рр.). Це потребує, насамперед, наявності відповідного кадрового складу дослідників з певним рівнем сформованості трансдисциплінарної компетентності, зокрема, на нашу думку, таких її основних компонентів, як:

- когнітивний (знання структури і логіки термінополей «проектування», «баз знань», «цифрові освітні ресурси», вміння здійснювати семантичний аналіз понять, дефініцій і категорій; виокремлення певних ознак задля створення конкретної бази знань за певними критеріями і показниками);

- технологічний (володіння системним мисленням, дотримання процесуальності у дослідженні, ефективне застосування адаптивних інформаційних і цифрових технологій та іншого необхідного інструментарію в цьому ключі);

- діагностичний (забезпечення інформаційно-аналітичного складника на кожному етапі дослідження – моніторинг, статистичне обґрунтування доцільності тої чи іншої візуалізованої структури бази знань та ін.).

Отже, сформованість у дослідника трансдисциплінарної компетентності уможливуватиме вирішення складних завдань будь-якого наукового дослідження у будь-якій сфері перетину різних наук та сприятиме збагаченню наукового потенціалу як команди дослідників взагалі, так і створенню нових трансдисциплінарних стратегій наукового пошуку.